

תקציב ההסתרה – מענקים ייחודיים לרשויות בהתנחלויות כדוגמא

צוות מעקב התנחלויות, שלום עכשיו, ינואר 2025

בשבועות הקרובים צפויה הכנסת לאשר את תקציב 2025. חברי הכנסת יידרשו לאשר רשימה ארוכה של אלפי שורות תקציביות שאמורות לפרט את מדיניות הממשלה וכוונותיה לשנה הקרובה. אלא שלא תמיד התקציב שמאושר על ידי הכנסת הוא גם התקציב שמבוצע בפועל כי הממשלה מבצעת שינויים מרחיקי לכת בתקציב במהלך שנת התקציב.

כדי להדגים את העניין בחנו תכנית תקציבית אחת, **תכנית מס' 181102 "מענקים אזוריים"** בתקציב משרד הפנים, שעוסקת בתיקצוב ייחודי לרשויות מקומיות על בסיס גאוגרפי. הנתונים נאספו בעזרת עופר שכנר [מקור ברל כצנלסון](#).

מכיוון שהמענקים הממשלתיים לרשויות המקומיות בישראל אמורים להיות שיוויוניים ועל פי קריטריונים של המאפיינים השונים של הרשויות (מצב כלכלי, מרחק מהמרכז וכו'), החליטה הממשלה על שורה של מענקים ייחודיים שמיועדים על רשויות מקומיות על בסיס גאוגרפי על מנת לאפשר להן תיקצוב עודף, ברוב המקרים מדובר [במענקים להתנחלויות](#).

כאשר הכנסת אישרה בשנים האחרונות את התקציב המקורי של המענקים האזוריים של משרד הפנים, הוא עמד על כ-150 עד 215 מיליוני ₪. אך בסוף השנה הסתבר שבפועל הוציאה הממשלה סכום כפול של כ-300 עד 400 מיליוני ₪.

תכנית מס' 181102 – מענקים אזוריים – תקציב מול ביצוע:

שנה	תקציב מקורי (₪)	ביצוע בפועל (₪)
2021	215,494,000	299,787,000
2022	163,869,000	296,687,000
2023	137,340,000	387,132,000
2024	248,147,000	עוד אין נתונים

בהצעת תקציב 2025 עומדת תכנית "מענקים אזוריים" על **113 מיליון ₪**.

תקציבים מיוחדים להתנחלויות

רוב התקנות התקציביות בתכנית למענקים אזוריים נועדו להתנחלויות. בין השנים 2021 ל-2023, 8 תקנות נועדו להתנחלויות, 3 תקנות נועדו לעוטף עזה, תקנה אחת נועדה ליישובי הצפון ואחת ליישובי הדרום. באמצעות תקנות אלה העניק משרד הפנים **קרוב לחצי מיליארד ש"ח (441 מיליון) של כספים ייחודיים להתנחלויות על פני שלוש שנים**, בעוד שסך כל התקציב שאושר בתקציב המקורי לתקנות ההתנחלויות עמד על **60 מיליון ₪ בלבד**. כלומר, הביצוע בפועל היה יותר מפי 7 מהתקציב המקורי. לעומת זאת בתקנות שעוסקות בעוטף עזה, בצפון ובדרום הביצוע היה קרוב יותר לתקציב המקורי, עם 121% ביצוע בשלוש השנים (כלומר פי 1.2 מהתקציב המקורי).

לרשימת התקנות העיקריות שבתכנית, תקציב מול ביצוע, בשנים 2021 עד 2023 ראו להלן.

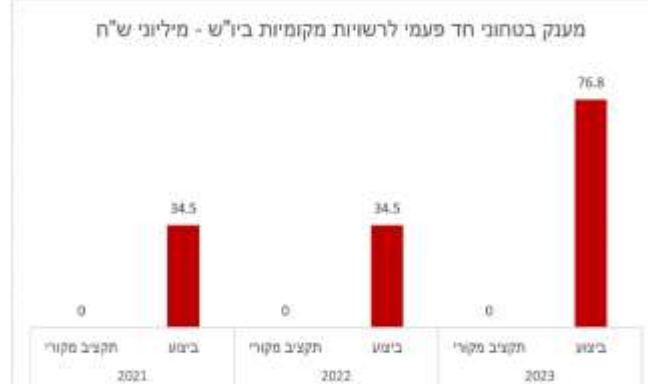
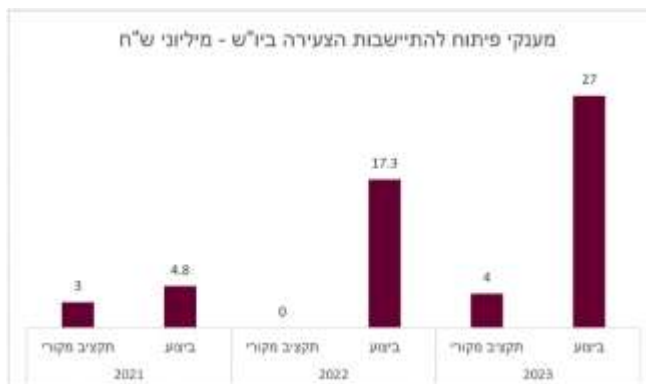
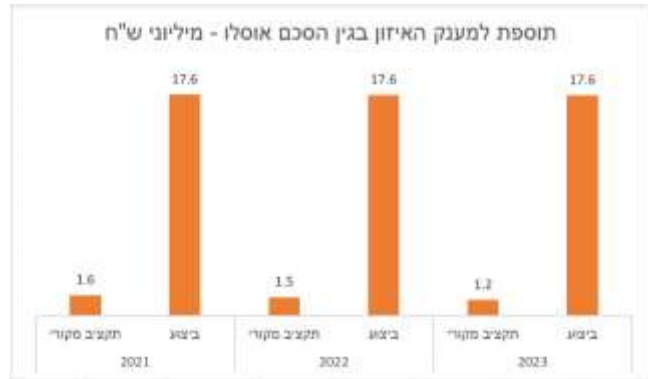
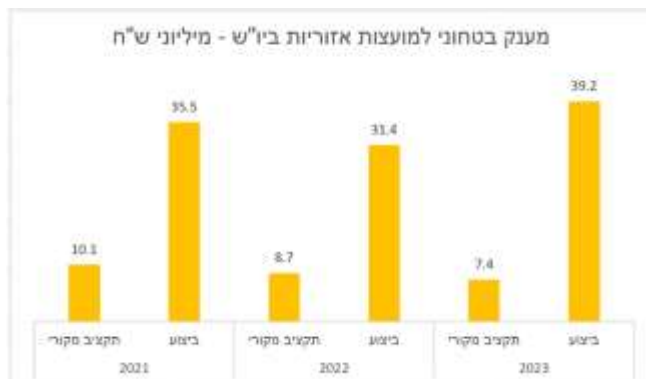
מענקים לדוגמא בשנים 2021 - 2023:

מענק אוסלו – מענק אוסלו הוא מענק כספי שמקבלות הרשויות בהתנחלויות מאז הסכם אוסלו, כמעין "פיצוי" על ההסכם לו התנגדו. בתקציב המקורי הוקצו למענק זה בין 1.2 מיליון ₪ ל-1.6 מיליון ₪ בשנה. בפועל הממשלה הקצתה לרשויות 17.6 מיליון ₪ בכל שנה, בערך פי 11 מהתקציב המקורי.

מענק בטחוני למועצות אזוריות ביו"ש – מענק זה קיים בתקציב לפחות מאז 2015 והוא ניתן להן בתירוץ הבטחוני. ככל הידוע לשלום עכשיו, הרשויות לא מחויבות להוציא את הכסף דווקא על צרכי ביטחון, אלא הוא נוסף להן בתקציב הכללי. בשנים 2021 – 2023 עמד התקציב המקורי בתקנה זו על בין 7.4 ל-10.1 מיליון ₪ בשנה. בפועל הקצתה הממשלה להתנחלויות בין 35.5 ל-39.2 מיליון ₪ בשנה, בערך פי 4-5 מהתקציב המקורי.

מענק בטחוני חד פעמי לרשויות מקומיות ביו"ש – בנוסף על המענק הבטחוני הנ"ל, מעניקה הממשלה גם מענק בטחוני נוסף. מענק זה נקרא "מענק חד פעמי", למרות שהוא ניתן להתנחלויות בכל שנה מאז שנת 2015. מענק זה לא נכלל בתקציב המקורי, ועמד על 0 שקלים בכל שנות קיומו, אך בפועל נתנה הממשלה להתנחלויות כ-34 מיליון ₪ בשנה. בשנת 2023 הוכפל הסכום ועמד על 76.8 מיליון ₪.

מענקי פיתוח להתיישבות הצעירה ביו"ש – מענק זה מופיע בתקציב לראשונה בשנת 2017 אך החלו להעביר בו כספים לרשויות המקומיות בהתנחלויות רק בשנת 2020. המונח "התיישבות צעירה" משמש את המתנחלים כשם חלופי ל"מאחזים לא חוקיים". ככל הידוע לשלום עכשיו, גם מענק זה ניתן לרשויות לתקציב הכללי ואין עליו מגבלות להוצאה על תחום מסויים. בסעיף זה הוקצו גם תקציבי הרשאה להתחייב (תקציב לביצוע על פני כמה שנים): 6 מיליון ₪, 83 מיליון ₪, ו-16 מיליון ₪ בשנים 2020, 2022 ו-2023 בהתאמה.

מתוך תכנית תקציבית מספר 181102 – מענקים אזוריים

1. דוגמאות למענקים ייחודיים להתנחלויות - תקציב מקורי מול ביצוע - במיליוני ש"ח

*2024	2023			2022			2021			שם תקנה	מספר תקנה
	תקציב מקורי	אחוז ביצוע	ביצוע	תקציב מקורי	אחוז ביצוע	ביצוע	תקציב מקורי	אחוז ביצוע	ביצוע		
1.1	1406.4%	17.6	1.2	1205.7%	17.6	1.5	1094.0%	17.6	1.6	תוספת למענק האיזון בגין הסכם אוסלו	18110201
	180.1%	5	2.8	154.3%	5	3.2	125.0%	5	4	העברה לוועד המקומי חברון	18110202
6.3	526.5%	39.2	7.4	363.1%	31.4	8.7	351.2%	35.5	10.1	מענק בטחוני למועצות אזוריות ביו"ש	18110204
23.8		18.8	0		17.6	0		17.6	0	מענקים לשמירה וטיפול בשטחים פתוחים ביהודה ושומרון	18110205
74		76.8	0		34.5	0		34.5	0	מענק בטחוני חד פעמי לרשויות מקומיות ביו"ש	18110208
	674.4%	27	4		17.3	0	161.5%	4.8	3	מענקי פיתוח להתיישבות הצעירה ביו"ש	18110212
1.5	154.8%	6.7	4.4	192.8%	7.1	3.7	100.0%	4.7	4.7	מענקי פיתוח להתיישבות צעירה בגולן, הבקעה ומעלה אפרים	18110225
106.7	963.4%	191.1	19.8	765.9%	130.5	17	511.5%	119.7	23.4	סה"כ	
		15.81	0		82.84	0		0	0	הרשאה להתחייב (התיישבות צעירה)	18110212

2. מענקים לעוטף עזה, לרשויות בדרום ובצפון – תקציב מקורי מול ביצוע – במיליוני ש"ח:

*2024	2023			2022			2021			שם תקנה	מספר תקנה
	תקציב מקורי	אחוז ביצוע	ביצוע	תקציב מקורי	אחוז ביצוע	ביצוע	תקציב מקורי	אחוז ביצוע	ביצוע		
68.6	169.0%	79.3	46.9	134.3%	70.0	52.1	100.0%	64.2	64.2	עוטף עזה - שיפוי בגין הנחה בארנונה	18110226
37.1	153.9%	67.5	43.9	119.8%	62.1	51.8	96.0%	61.5	64.1	עוטף עזה - שוטף בהתאם להחלטת ממשלה	18110227
14	173.5%	21.5	12.4	33.5%	5.7	16.9	57.1%	8.9	15.7	עוטף עזה - תקציבי פיתוח לחיזוק רשויות	18110228
3.4	245.5%	15.8	6.4	132.6%	19.7	14.9	101.4%	23.9	23.5	פיתוח כלכלי של מחוז הצפון ואשכולות	18110229
1.4	144.7%	11.4	7.8	167.9%	8.7	5.2	98.4%	17.2	17.5	מענקי פיתוח ליישובי הדרום	18110230
124.6	166.4%	195.5	117.5	117.9%	166.2	140.9	95%	175.7	184.9	סה"כ	

* משרד האוצר טרם פרסם נתוני ביצוע תקציב לשנת 2024.